

УДК 630*2

Л. І. ТКАЧ[†], О. Б. БОНДАР^{2*}

ТИПОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ЛІСІВ ВОДОЗБОРІВ РІЧКИ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ

1. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

2. Український науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького

Наведена загальна характеристика р. Сіверський Донець. Досліджено розподіл деревостанів на водозборах за типами лісу і типами лісорослинних умов (ТЛУ). Визначено площу лісів і фактичну лісистість водозбору р. Сіверський Донець. Розраховано середні таксаційні показники насаджень дуба звичайного штучного і вегетативного походження в типі лісу «свіжа кленово-липова діброва».

Ключові слова: типи лісу, типи лісорослинних умов (ТЛУ), водозбір р. Сіверський Донець

Вступ. Річка Сіверський Донець – найбільша притока р. Дон. Абсолютні висоти над рівним морем коливаються від 250 м у верхній частині водозбору до 30 м у його пониззі. Падіння річки становить 190 м, середній ухил 0,18 м·км⁻¹. Ширина долини варіює від 8 до 60 км. Живлення річки переважно снігове. Дно русла переважно піщане, нерівне, зі змінною глибини від 0,3 м на перекатах до 10 м на плесах. Правий берег високий (інколи трапляються крейдянні скелі), дуже розчленований ярами, лівий – пологий, у ньому розміщується заплава з чисельними старицями, озерами і болотами [11,12].

Ліси уздовж р. Сіверський Донець вивчали багато провідних науковців – Д. І. Литвинов [8], В. І. Талієв [14], Г. М. Висоцький [3], П. П. Кожевников [6], Д. В. Воробйов [2], М. І. Алексеєнко [1], М. І. Котов [7], О. С. Мігунова [9], В. П. Ткач [15], В. В. Горошко [4] та ін.

Ведення лісового господарства за водозбірним принципом у сучасних умовах глибоко усвідомлюється розвиненими країнами світу, оскільки чітка окресленість водозбору природними межами дає змогу кількісно оцінити його за багатьма параметрами – геоморфологічними, гідрологічними, ґрунтовими, фітоценотичними. Перехід на організацію лісокористування за водозбірним принципом – завдання на перспективу. Проте вже зараз необхідно закладати основи водозбірно-ландшафтного лісівництва. Ця проблема має міжгалузевий характер і може бути вирішена тільки на державному рівні. Необхідно також розробити пакет відповідних нормативно-законодавчих документів, які б регламентували господарську діяльність в умовах змін форм власності на землю та переходу до багатоукладного виробництва [16].

Метою цієї роботи є проведення типологічного оцінювання структури водозборів р. Сіверський Донець для виявлення різноманітності типів лісу на притоках, яку потрібно враховувати при веденні лісового господарства.

Матеріал і методика. Для типологічної характеристики водозбору р. Сіверський Донець за базою даних ВО «Укрдержліспроєкт» було визначено квартали лісу, які входять у водозбір. Для типологічного аналізу лісів використано методичні положення української лісотипологічної школи [2, 10]. Межі водозборів визначено за допомогою програми *MapInfo Professional 12.5* і векторної карти України. Межі водозбірної площі визначали за вододільними лініями, які проходять через точки, від яких лінії схилу розходяться у різні боки. Розміщуються такі точки в місцях найбільшого вигину горизонталей. Вододіли проходять по лініях хребтів, через вершини та сідловини. Для аналізу основних таксаційних показників деревостанів використовували *MS Excel*. Класифікацію водозборів за часткою площ, вкритих лісовою рослинністю, проводили за методикою М. Д. Гродзинського [5].

Результати та обговорення. У межах водозборів р. Сіверський Донець розташований лісовий фонд таких державних підприємств: ДП «Балаклійське ЛГ» площею 12,5 тис. га, ДП «Близнюківське ЛГ» площею 2,8 тис. га, ДП «Вовчанське ЛГ» площею 25,8 тис. га, ДП «Харківська ЛНДС» площею 19,8 тис. га, ДП «Жовтневе ЛГ» площею 37,5 тис. га,

[†] Науковий керівник – д-р с.-г. наук, проф., член-кор. НААН України В. П. Ткач

* © Л. І. Ткач, О. Б. Бондар, 2015

ДП «Зміївське ЛГ» площею 23,6 тис. га, ДП «Ізюмське ЛГ» площею 0,1 тис. га, ДП «Красноградське ЛГ» площею 0,4 тис. га, ДП «Куп'янське ЛГ» площею 23,4 тис. га, НПП «Гомільшанські ліси» площею 3,2 тис. га, ДП «Скрипаївське НДЛГ» площею 7,9 тис. га, ДП «Чугуєво-Бабчанське ЛГ» площею 20,0 тис. га. Площа лісів лісового фонду на водозборі сягає 176,9 тис. га (рис. 1). Фактична лісистість становить 12,5 %.

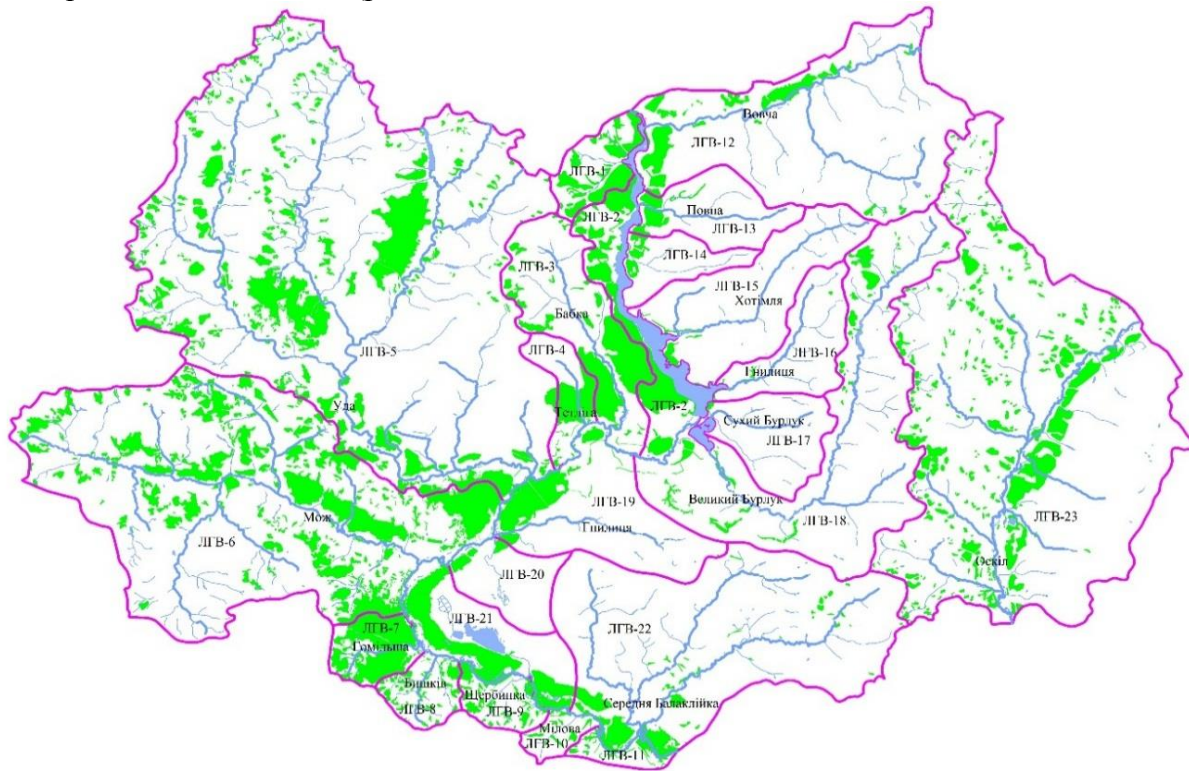


Рис. 1 – Схема-карта водозборів р. Сіверський Донець

Згідно з наведеною класифікацією М. Д. Гродзинського [5] водозбори річок Гомільша, Без назви (ЛГВ-2) належать до порівняно залісених (лісистість 50–75 %), річок Хотімля, Сухий Бурлук, Волоська Балаклійка, Великий Бурлук, Гнилиця – до практично безлісних (лісистість менша за 5 %), річок Уди, Мож, Бишків, Щербинка, Мілова, Без назви (ЛГВ-11), Вовча, Повна, Без назви (ЛГВ-14), Гнилиця 1, Без назви (ЛГВ-20), Оскіл – до малозалісених (лісистість 5–25 %), а річок Бабка, Без назви (ЛГВ-1), Тетліга, Без назви (ЛГВ-2) – до середньозалісених (лісистість 25–50 %). За нашими розрахунками, фактична лісистість водозборів р. Сіверський Донець коливається від 0,7 до 63,6 % (табл. 1, рис. 1).

Отже, більшість водозборів р. Сіверський Донець належать до групи малолісних і практично безлісних. На цих водозборах потрібно підвищити лісистість, що значною мірою сприятиме посиленню корисних функцій лісів та гальмуватиме ерозійні процеси ґрунтів.

Лісовий фонд водозборів р. Сіверський Донець характеризується великою різноманітністю типів лісорослинних умов, що охоплюють майже всю едафічну сітку Є. В. Алексєєва – П. С. Погребняка. В кожній групі типів лісорослинних умов лісовпорядниками виділено різну кількість типів лісу. Бори представлені трьома, субори – шістьма, сугруди – одинадцятьма та груди – дванадцятьма типами лісу. Загалом виділено 32 типи лісу, у тому числі один – дуже сухий, п'ять – сухих, дев'ять – свіжих, вісім – вологих, п'ять – сирих та чотири – мокрих (табл. 2).

Найбільше типологічне різноманіття характерне для лісів водозбору річки Мож (30 типів лісу), а найменше – для лісів водозбору річки Гнилиця (5 типів лісу). Мала кількість типів лісу на водозборах річок пояснюється однорідністю ґрунтово-кліматичних умов формування лісів у межах відповідних водозборів.

На водозборах річок Тетліга, Бишків, Мілова, Без Назви (ЛГВ-11), Без назви (ЛГВ-14), Гнилиця, Сухий Бурлук кількість типів лісу не перевищує 10, на водозборах річок Без Назви (ЛГВ-1), Бабка, Гомільша, Щербинка, Вовча, Повна, Хотімля, Великий Бурлук, Без Назви (ЛГВ-20) їхня кількість коливається в межах 11–20, а на водозборах річок Без Назви (ЛГВ-2), Уда, Мож, Гнилиця, Без Назви (ЛГВ-21), Волоська Балаклійка, Оскіл – 21–30 (див. табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика водозборів р. Сіверський Донець

Назва річки, номер лісогосподарського водозбору	Притока	Площа лісів, тис. га	Площа водозборів, тис. га	Фактична лісистість, %	Кількість типів лісу, шт.
Без назви (ЛГВ-1)	права	5,1	13,8	37,0	18
Без назви (ЛГВ-2)	права	11,8	18,6	63,6	25
Бабка (ЛГВ-3)	права	10,2	39,2	25,9	14
Тетліга (ЛГВ-4)	права	3,4	11,7	29,1	6
Уда (ЛГВ-5)	права	38,4	332,1	11,6	27
Мож (ЛГВ-6)	права	39,8	192,7	20,6	30
Гомільша (ЛГВ-7)	права	7,4	13,1	56,3	13
Бишків (ЛГВ-8)	права	1,5	11,5	12,8	7
Щербинка (ЛГВ-9)	права	2,2	10,0	22,0	11
Мілова (ЛГВ-10)	права	0,7	6,1	11,5	7
Без назви (ЛГВ-11)	права	0,9	5,8	15,9	10
Вовча (ЛГВ-12)	ліва	6,2	100,4	6,1	20
Повна (ЛГВ-13)	ліва	1,6	21,0	7,4	12
Без назви (ЛГВ-14)	ліва	0,8	13,0	6,4	8
Хотімля (ЛГВ-15)	ліва	0,8	43,9	1,9	14
Гнилиця (ЛГВ-16)	ліва	0,1	22,5	0,7	5
Сухий Бурлук (ЛГВ-17)	ліва	0,1	22,6	0,6	6
Великий Бурлук (ЛГВ-18)	ліва	4,4	99,1	4,5	20
Гнилиця 1 (ЛГВ-19)	ліва	5,4	43,3	12,4	23
Без назви (ЛГВ-20)	ліва	1,0	17,3	5,8	15
Без назви (ЛГВ-21)	ліва	9,0	29,4	30,5	25
Волоська Балаклійка (ЛГВ-22)	ліва	5,0	122,6	4,1	24
Оскіл (ЛГВ-23)	ліва	21,1	228,1	9,2	29
Сіверський Донець	-	176,9	1417,6	12,5	32

При збільшенні площ вкритих лісовою рослинністю земель збільшується кількість типів лісу на водозборах, що ускладнює умови для ведення лісового господарства в лісах притоків р. Сіверський Донець.

Серед типів лісу на водозборах переважають: *свіжа кленово-липова діброва (D₂-кЛД)* – на р. Бабка, р. Тетліга, р. Без назви (ЛГВ-1), р. Без назви (ЛГВ-2), р. Уда, р. Мож, р. Гомільшанка, р. Щербинка, р. Мілова, р. Без назви (ЛГВ-11), р. Вовча; *свіжий дубово-сосновий субір (B₂-дС)* – на р. Повна, р. Без назви (ЛГВ-14), р. Гнилиця 1, р. Хотімля, р. Гнилиця 1, р. Без назви (ЛГВ-21), р. Волоська Балаклійка; *суха кленово-липова діброва (D₁-к-лД)* – на р. Бишків, р. Великий Бурлук, р. Оскіл, *свіжий липово- дубово-сосновий сугруд (C₂-л-дС)* – на р. Гнилиця; *свіжий сосновий бір (A₂-С)* – на р. Сухий Бурлук, р. Без назви (ЛГВ-20).

На водозборі р. Сіверський Донець найбільші площі займають такі типи лісу: *свіжа кленово-липова діброва (D₂-к-лД)* – 96,2 тис. га (54,4 %, від загальної площі, вкритої лісовою рослинністю); *суха кленово-липова діброва (D₁-к-лД)* – 24,5 тис. га (13,9 %); *свіжий дубово-сосновий субір (B₂-дС)* – 28,6 тис. га (16,1 %); *свіжий сосновий бір (A₂-С)* – 6,3 тис. га (3,6 %), *свіжий липово-дубово-сосновий сугруд (C₂-л-дС)* – 5,6 тис. га (3,1 %), *волога заплавно-берестово-пакленова діброва (D₃-бр-кпД³)* – 3,0 тис. га (1,7 %), *сухий дубово-*

ЛІСІВНИЦТВО І АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ

Харків: УкрНДЛГА, 2015. – Вип. 126

сосновий суббір (В₁-дС) – 2,7 тис. га (1,5 %), і сухий сосновий бір (А₁-С) – 1,6 тис. га (1,0 %). Площа решти типів лісу становить менше ніж 5 % від загальної площі земель, вкритих лісовою рослинністю (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл площ переважаючих типів лісу на водозборах р. Сіверський Донець, %

Назва річки, номер лісогосподарського водозбору	Індекси типів лісу								
	А ₁ -С	А ₂ -С	В ₁ -дС	В ₂ -дС	С ₂ -л-дС	Д ₁ -к-лД	Д ₂ -к-лД	Д ₃ -бр-кпД ³	Інші
Без назви (ЛГВ-1)	–	–	–	0,01	2,6	2,0	84,9	–	10,5
Без назви (ЛГВ-2)	0,1	0,2	0,7	10,5	1,4	6,3	75,8	0,2	4,7
Бабка (ЛГВ-3)	–	–	–	1,8	0,5	1,8	94,6	0,02	1,3
Тетліга (ЛГВ-4)	–	–	–	–	–	0,1	99,3	0,1	0,5
Уда (ЛГВ-5)	0,1	2,1	0,03	8,8	1,3	15,1	70,3	0,3	2,1
Мож (ЛГВ-6)	0,6	2,3	0,2	14,1	4,3	10,6	63,3	0,01	4,6
Гомільша (ЛГВ-7)	–	–	–	1,0	2,8	18,9	73,3	–	4,0
Бишків (ЛГВ-8)	–	–	–	–	1,6	56,6	37,6	0,3	4,0
Щербинка (ЛГВ-9)	–	0,3	–	–	–	22,0	66,4	9,7	1,7
Мілова (ЛГВ-10)	–	–	–	–	0,1	13,8	77,7	1,4	7,0
Без назви (ЛГВ-11)	–	–	–	–	–	23,1	36,6	28,5	11,8
Вовча (ЛГВ-12)	0,1	3,7	0,4	36,2	1,8	11,0	43,2	0,1	3,4
Повна (ЛГВ-13)	–	0,2	–	86,9	3,3	0,9	5,9	–	2,9
Без назви (ЛГВ-14)	0,9	9,7	0,04	87,7	0,7	–	–	0,3	0,7
Хотімля (ЛГВ-15)	2,4	21,2	2,7	38,1	24,3	–	1,0	–	10,3
Гнилиця (ЛГВ-16)	–	–	–	–	42,2	25,4	2,5	–	29,9
Сухий Бурлук (ЛГВ-17)	24,8	32,0	–	5,5	9,0	–	–	–	28,7
Великий Бурлук (ЛГВ-18)	4,1	6,1	1,4	2,6	5,7	36,1	33,6	–	10,4
Гнилиця 1 (ЛГВ-19)	2,2	5,5	3,0	63,6	3,7	–	2,7	0,2	19,0
Без назви (ЛГВ-20)	9,0	31,0	16,9	24,7	0,4	–	5,5	3,9	8,6
Без назви (ЛГВ-21)	6,2	30,6	2,7	40,8	0,5	1,7	1,7	10,8	5,1
Волоська Балаклійка (ЛГВ-22)	0,3	2,3	4,8	41,0	2,5	7,9	4,5	25,7	10,9
Оскіл (ЛГВ-23)	1,3	1,4	7,4	18,5	8,1	35,9	21,8	0,4	5,1
Сіверський Донець	1,0	3,6	1,5	16,1	3,1	13,9	54,4	1,7	4,7

Дубові деревостани домінують на водозборах р. Тетліга, р. Бабка, р. Уда, р. Гомільша, р. Без назви (ЛГВ-1), р. Бишків, р. Щербинка, р. Мілова, р. Без назви (ЛГВ-2), р. Мож, р. Без назви (ЛГВ-14), р. Гнилиця, р. Великий Бурлук.

Соснові деревостани переважають на водозборах р. Повна, р. Без назви (ЛГВ-14), р. Гнилиця 1, р. Хотімля, р. Сухий Бурлук, р. Без назви (ЛГВ-20), р. Волоська Балаклійка, р. Без назви (ЛГВ-21). На водозборах р. Вовча і р. Оскіл співвідношення площ дубових і соснових деревостанів є майже однаковим, але переважають дубові деревостани (табл. 3).

Розраховані таксаційні показники деревостанів за класами віку у найбільш поширеному типі лісу «свіжа кленово-липова діброва» на водозборі р. Сіверський Донець можна буде використати при веденні лісового господарства (табл. 4, 5)

Динаміку середніх запасів дуба звичайного з віком апроксимують поліноміальні функції другого порядку (рис. 2). У разі вегетативного походження дуба функція матиме вигляд:

$$M = -2,6469x^2 + 63,635x - 81,25; R^2 = 0,9682, \quad (1.1)$$

у разі штучного:

$$M = 2,1433x^2 + 54,017x - 42,583; R^2 = 0,9909 \quad (1.2)$$

У віці молодняків вегетативні дубняки перевершують за запасом штучні дубові насадження, а починаючи з 50-річного віку – навпаки, поступаються їм (див. рис. 2).

Таблиця 3

Розподіл площ типів деревостанів на водозборах р. Сіверський Донець, %

Назва річки, номер лісогосподарського водозбору	Деревостани											
	Акаційники	Березняки	Вербняки	Вільшаники	Дубняки	Сосняки	Кленовники	Ясенники	Топольники	Липняки	Осичники	Інші
Без назви (ЛГВ-1)	1,2	–	–	–	81,9	2,7	2,1	4,9	–	–	4,6	2,6
Без назви (ЛГВ-2)	–	–	–	–	77,1	12,6	1,2	2,9	–	–	2,2	4,0
Бабка (ЛГВ-3)	–	–	–	–	90,8	2,2	1,1	4,1	–	–	–	1,8
Теліга (ЛГВ-4)	–	–	–	–	94,9	–	–	4,2	–	–	–	0,9
Уда (ЛГВ-5)	1,0	1,2	–	–	80,6	11,8	1,7	–	–	1,0	1,4	1,3
Мож (ЛГВ-6)	–	–	–	1,1	73,7	19,2	–	1,9	–	–	–	4,1
Гомільша (ЛГВ-7)	1,2	–	–	–	88,1	2,7	–	1,6	–	1,3	3,9	1,2
Бишків (ЛГВ-8)	5,1	–	–	–	74,0	2,8	2,7	11,0	3,3	–	–	1,1
Щербинка (ЛГВ-9)	4,1	–	–	–	77,1	–	2,7	9,4	3,5	–	–	3,2
Мілова (ЛГВ-10)	9,7	–	–	–	77,6	3,9	–	6,7	–	–	–	2,1
Без назви (ЛГВ-11)	7,4	–	–	–	67,5	–	3,1	5,3	9,6	1,8	4,3	1,0
Вовча (ЛГВ-12)	–	–	–	–	48,9	43,3	1,3	2,5	–	–	–	4,0
Повна (ЛГВ-13)	–	–	–	1,1	3,5	89,0	–	4,3	–	–	–	2,1
Без назви (ЛГВ-14)	–	–	–	–	–	98,6	–	–	–	–	–	1,4
Хотімля (ЛГВ-15)	2,9	1,0	–	–	5,8	74,3	–	–	15,1	–	–	0,9
Гнилиця (ЛГВ-16)	21,3	–	–	–	70,1	–	–	–	8,6	–	–	–
Сухий Бурлук (ЛГВ-17)	–	–	–	–	9,0	58,7	–	–	28	–	3,2	1,1
Великий Бурлук (ЛГВ-18)	6,5	–	–	–	53,7	18,9	6,2	8,7	–	1,2	2,3	2,5
Гнилиця 1 (ЛГВ-19)	1,1	–	–	2,0	11,5	80,9	–	–	2,8	–	–	1,7
Без назви (ЛГВ-20)	–	–	–	1,6	6,3	83,2	1,3	5,4	1,2	–	–	1,0
Без назви (ЛГВ-21)	1,7	–	–	3,1	10,7	78,0	–	2,0	2,0	–	1,3	1,2
Волоська Балаклійка (ЛГВ-22)	5,7	–	1,2	–	27,3	53,1	3,0	–	5,2	–	2,2	2,3
Оскіл (ЛГВ-23)	2,3	–	–	1,6	46,9	36,2	2,4	5,8	–	–	2,7	2,1
Сіверський Донець	1,4	0,6	0,2	0,9	65,0	24,4	1,5	2,7	0,8	0,7	1,7	0,1

Примітка. В таблиці наведені дані щодо деревостанів, площі яких становлять понад 1 % від вкритої лісовою рослинністю площі водозбору кожної притоки.

Загальна площа деревостанів дуба звичайного у типі лісу «свіжа кленово-липова діброва» (D₂-к-лД) сягає 87,7 тис. га, з них 66,5 тис. га займають деревостани вегетативного походження, 17,8 тис. га – штучного і лише 3,4 тис. га – природного походження. Найбільший середній бонітет – I,1 – мають штучні насадження, а деревостани вегетативного походження характеризуються середнім бонітетом I,5.

Таблиця 4

Середні таксаційні показники дубових деревостанів вегетативного походження у свіжій кленово-липовій діброві (D₂-к-лД) на водозборі р. Сіверський Донець

Класи віку	Діаметр, см	Частка дуба, од.	Висота, м	Повнота	Запас, м ³ ·га ⁻¹	Площа, га	Бонітет
I	1,6	4	1,3	0,83	6,5	21,1	I,8
II	11,0	3	7,6	0,80	48,6	34,4	I,5
III	20,9	4	13,7	0,73	120,1	72,0	I,9
IV	17,2	4	14,6	0,73	128,7	176,1	II,6
V	21,0	5	18,1	0,72	180,1	552,6	II,2
VI	23,7	6	20,1	0,72	210,9	1668,8	II,1
VII	26,1	8	21,4	0,71	224,9	5501,1	II,3
VIII	29,3	8	23,1	0,71	252,1	8127,9	II,2
IX	32,1	8	24,0	0,70	266,1	20666,4	II,2
X	34,3	8	24,6	0,69	272,5	14391,6	II,2
XI	38,1	8	25,9	0,68	289,2	6201,2	II,0
XII	40,9	8	26,6	0,67	295,7	4237,9	II,0
XIII	43,6	8	27,5	0,65	307,4	3085,4	I,9
XIV	46,2	8	27,9	0,64	307,4	1182,4	I,9
XV	44,8	8	27,8	0,59	284,3	348,0	II,0
XVI і більше	51,0	8	27,0	0,59	264,1	250,2	II,1

Таблиця 5

Середні таксаційні показники дубових деревостанів штучного походження у свіжій кленово-липовій діброві (D₂-к-лД) на водозборі р. Сіверський Донець

Класи віку	Діаметр, см	Частка дуба, од.	Висота, м	Повнота	Запас, м ³ ·га ⁻¹	Площа, га	Бонітет
I	1,7	7	2,0	0,75	6,3	884,3	I,1
II	5,8	6	4,6	0,78	27,8	604,0	I,3
III	11,2	5	9,2	0,77	74,8	651,1	I,9
IV	14,3	6	11,9	0,74	99,2	939,1	I,3
V	18,8	7	16,1	0,73	164,9	3953,0	I,7
VI	21,3	7	18,1	0,74	201,5	3225,4	I,7
VII	24,6	8	20,9	0,74	254,6	3909,3	I,5
VIII	25,9	8	22,1	0,73	272,9	3025,3	I,7
IX	28,7	9	23,5	0,71	291,2	361,4	I,8
X	34,1	8	24,7	0,68	305,0	157,0	II,1
XI і більше	36,6	8	23,7	0,65	268,5	53,0	II,8

Насінневі деревостани у порівнянні з вегетативними є стійкішими та довговічнішими, характеризуються більшим виходом ділової деревини [11]. Оскільки на водозборі р. Сіверський Донець у типі лісу «свіжа кленово-липова діброва» переважають площі дубняків вегетативного походження, господарські заходи мають бути спрямовані на формування насінневих природних деревостанів.

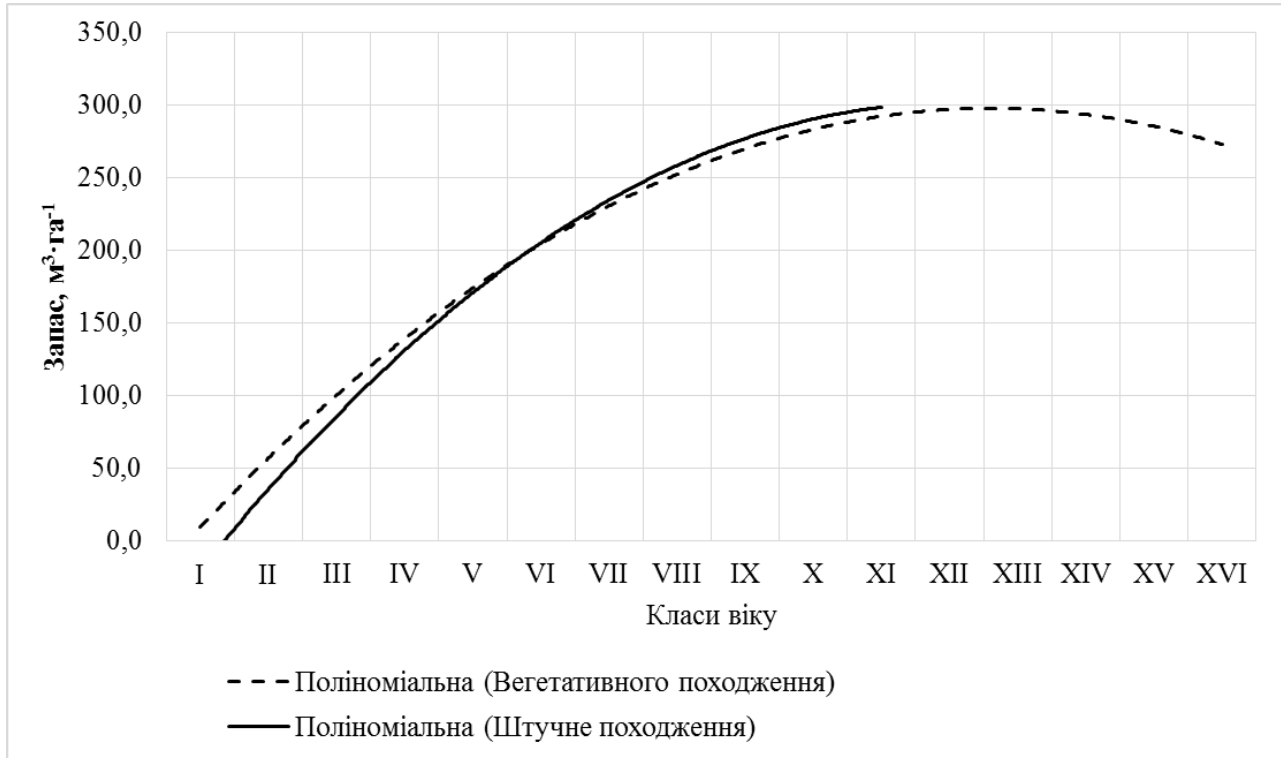


Рис. 2 – Динаміка запасів дубових деревостанів у свіжій кленово-липовій діброві

Висновки. Типологічне різноманіття водозборів р. Сіверський Донець представлено 32 типами лісу. Фактична лісистість коливається від 0,7 до 63,6 %.

Найбільшу площу на водозборі р. Сіверський Донець становлять такі типи лісу: свіжа кленово-липова діброва (D₂-к-лД) – 54,4 %; суха кленово-липова діброва (D₁-к-лД) – 13,9 %; свіжий дубово-сосновий субір (B₂-дС) – 16,1 %; свіжий сосновий бір (A₂-С) – 3,6 %, свіжий липово-дубово-сосновий сугруд (C₂-л-дС) – 3,1 %, волога заплавна берестово-пакленова діброва (D₃-бр-кпД³) – 1,7 %, сухий дубово-сосновий субір (B₁-дС) – 1,5 %, і сухий сосновий бір (A₁-С) – 1,0 %. Решта типів лісу становлять менше ніж 5 % від загальної площі земель, вкритих лісовою рослинністю. Переважають дубові й соснові деревостани, площа яких становить 89,9 %, що обумовлено геоморфологічними та ґрунтовими умовами. Під час ведення та планування лісогосподарських заходів на водозборах річок варто враховувати наявну різноманітність типів лісу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеев М. И. К характеристике типов лесной растительности Харьковской области / М. И. Алексеев // Природа и трудовые ресурсы Левобережной Украины и их использование : материалы межвуз. научн. конф. Т. 2. – Х.: 1961. – С. 372–385.
2. Воробьев Д. В. Типы лесов европейской части СССР / Д. В. Воробьев. – К. : Изд-во АН УССР, 1953. – 437 с.
3. Высоцкий Г. Н. О боровых типах Чугуево-Бабчанского лесничества вблизи Харькова на Северном Донце / Г. Н. Высоцкий // Очерки по фитоценологии. – М., 1929. – С.7–15.

4. *Горошко В. В.* Лісистість водозборів річок середньої течії Сіверського Донця та особливості формування лісів на них : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.03.03 / В. В. Горошко. – Х., 2012. – 21 с.
5. *Гродзинський М. Д.* Основи ландшафтної екології/ М. Д. Гродзинський. – К. : Либідь, 1993. – 224 с
6. *Кожевников П. П.* Екологічний нарис дубових лісів Лівобережного Лісостепу УРСР / П. П. Кожевников // Тр. ін-ту ботан. Харків. ун-ту. – 1937. – Т. 2. – С. 117–132.
7. *Котов М. І.* Рослинність Ізюмського лісгоспу на Лівобережжі Сіверського Дінця у Харківській області / М. І. Котов // Укр. ботан. журн. – 1965. – Т. 22, № 6. – С. 97–98.
8. *Литвинов Д. И.* Геоботанические заметки о флоре Европейской России / Д. И. Литвинов // Бюл. Моск. о-ва испыт. природы. – 1890. – № 3. – С. 322–434.
9. *Мигунова Е. С.* Лесостепь и северная (байрачная степь) / Е. С. Мигунова // Леса и лесные земли (количественная оценка взаимосвязей). – Х : Новое слово, 2010. – С. 66–90.
10. *Остапенко Б. Ф.* Лісова типологія : навч. посіб. / Б. Ф. Остапенко, В. П. Ткач. – Ч. 2. – Х., 2002. – 204 с.
11. *Пятницкий С. С.* Дубравы Советского Союза и повышение их производительности / С. С. Пятницкий. – К. : Наук. думка, 1968. – 327 с.
12. *Ресурсы поверхностных вод СССР. Том 6. Украина и Молдавия. Вып. 3. Бассейн Северского Донца и рек Приазовья.* – Л : Гидрометеоздат, 1967. – 492 с.
13. *Справочник по водным ресурсам СССР. Т. VIII. Украинская ССР. Ч. 2 / Под ред. М. С. Каганера.* – К. : Изд-во АН УССР, 1955. – 657 с.
14. *Талиев В. И.* Введение в ботаническое исследование Харьковской губернии / В. И. Талиев. – Х : Изд-во Харьк. губ. земства, 1913. – 136 с.
15. *Ткач В. П.* Заплавні ліси України / В. П. Ткач. – Х. : Право, 1999. – 368 с.
16. *Ткач В. П.* Ліси та лісистість в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку/ В. П. Ткач // Український географічний журнал. – 2012. – № 2. – С. 49–55.

Ткач Л. І., Бондар О. В.

TYPOLOGICAL STRUCTURE OF THE SIVERSKY DONETS RIVER CATCHMENT FORESTS

1. *O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

2. *Ukrainian Research Institute of Forestry & Forest Melioration named after G. M. Vysotsky*

The paper gives general description of the Siversky Donets river. Distribution of forest stands on water catchments by forest types and forest site types is studied. The area of the forests on the catchments of the Siversky Donets river and the actual forest cover percent are determined. The average forest inventory indices of cultivated and vegetative oak stands in fresh maple-linden oak-forest are calculated.

К e y w o r d s : forest types, forests site types, water catchment of the Siversky Donets river.

Ткач Л. И., Бондарь А. Б.

ТИПОЛОГИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА ЛЕСОВ ВОДОСБОРОВ РЕКИ СЕВЕРСКИЙ ДОНЕЦ

1. *Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова*

2. *Украинский научно-исследовательский институт лесного хозяйства и агролесомелиорации им. Г. Н. Высоцкого*

Приведена общая характеристика реки Северский Донец. Исследовано распределение древостоев на водосборах по типам леса и типам лесорастительных условий (ТЛУ). Определена площадь лесов и фактическая лесистость водосбора р. Северский Донец. Рассчитаны средние таксационные показатели насаждений дуба обыкновенного искусственного и вегетативного происхождения в типе леса «свежая кленово-липовая дубрава».

К л ю ч е в ы е с л о в а : типы леса, типы лесорастительных условий (ТЛУ), водосбор р. Северский Донец.

E-mail: olexandr.bondar@i.ua

Одержано редколегією 21.01.2015